

MARIA

PRÆDICATORIS NECNON CONFESSARII AURIFODINA

(NOTA. — Numeri romani ad marginem indicant totum, numeri autem arabici paginam et columnam *Cornelii a Lapide*, edit. Vivès in quatuor et viginti volumina.)

I

MARIE NOMEN

1° MARIA, QUALIS VOX, ET UNDE DICATUR, AC DE NOMINIS EJUS ETYMOLOGIA.

Et nomen virginis, Mariæ (Luc. I. 27). — MARIA, vel, ut hebraice dicitur, *miriam*, græce *μαριάμ*, *mariam*, heb. idem, *q. d.* moriam, id est myrrha, vel amaritudo maris. Hebræi enim tradunt sororem Mosis dictam esse Mariam, eo quod, cum ipsa nasceretur cœpit amara pharaonis tyrannis mergendi infantes Hebræorum, *Exod.* i. Verum id

meliore omine et nutu divino mutatum est in aliam significationem; nam transito mari Rubro et merso pharaone, dicta est Maria quasi *mara iam*, id est *magistra* vel *domina maris*; sicut enim Moses virorum, ita Maria feminarum dux fuit in transitu maris Rubri: unde et eis carmen epicinium præcinit, *Exodi* xv. Porro, hæc Maria typus fuit, ait S. Ambrosius, *Ehort. ad virgines*, B. Virginis, quæ dicta est Maria, id est *magistra* et *domina maris* hujus sæculi, ut per illud nos salvos ducat in terram promissam, id est in cælum.

Unde R. Haccados (Hebræorum doctor illustris ante Christum) apud Galatinum, lib. VII, XIII, Messia matrem dominam nuncupandam prædixit; et MARIAM idem esse quod *dominam* docent Philo, S. Hieronymus, Epiphanius et alii, imo liturgiæ veterum.

Christiani omnes omni lingua B. Virginem, quasi proprio nomine Dominam nostram vocant et compellant. Unde S. Isidorus, lib. VIII *Etymol.*, cap. x: « MARIAM, ait, interpretatur *illuminatrix*, aut *Stella maris*; genuit enim lumen mundi. Sermone autem syro MARIAM domina nuncupatur: pulchre, quia Dominum genuit. » S. Hieronymus vero, in *Nomin. hebræ. in Exod.*: « MARIAM, ait, idem est quod *illuminatrix mea*, vel *illuminans eos*, aut *smyrna maris*, vel *stella maris*. » Sic et S. Gregorius Thaumaturgus, serm. *de Annunt.*: « MARIAM, ait, interpretatur *illuminatio*. » Plura de nomine Mariæ vide, *Exodi* cap. xv, 20, ac in *Proverb.* et *Cantic.*

Sumpsit ergo Maria prophetissa (Exod. xv, 20). — Circa hoc nomen nota primo Massoretas corrupisse

puncta; legunt enim *Miriam*, cum tam Septuaginta quam S. Hieronymus, Syrus et omnes veteres legunt, *Mariam*, per *a*, non per *i*.

Secundo, hoc nomen in hebræo esse dissyllabum, atque habere litteram *m* in fine, dicitur *Mariam*, sic enim habent Hebræa, Chaldæa et Septuaginta. Sed Græci et Latini posteriores hoc nomen ad suæ linguæ idiotismum deducentes, litteram *m* omiserunt, et ex dissyllabo *Mariam*, fecerunt trissyllabum *Maria*, uti et in aliis multis nominibus fecerunt, quæ communis omnium jam terit usus.

Tertio, Angelus Caninius in *Nom. Hebr. Novi Testamenti*, censet *m* initiale in Maria esse servile, non radicale. Radicem enim nominis Maria esse מרימ *rum*, id est exaltare, ut Maria idem sit, quod exaltata, excelsa. Verum sic littera *resch*, quæ est prima radicalis verbi *rum*, in nomine Maria divelleretur a sua radice, et conjungeretur cum *m* servili: dicunt enim Hebræi Mariam dissyllabe: quæ radicalium, præsertim quiescentium, divisio hiulca est et insueta Hebræis.

Dico ergo: Nomen MARIAM compositum est ex מרימ *mor*, id est myrrha, vel potius ex מורה *mora*, id est *magistra* et *domina*, et ים *iam*, id est *maris*; *m* enim initiale hic posse esse radicale (quod sine ratione negat Canisius) patet ex nominibus, ut *Mara*, *Melchra*, *Messias*, *Moses*, *Machir*, *Melchisedech*, in quibus patet *m* esse radicale. Maria ergo idem est quod *Myrrha maris*, eo quod, ut tradunt Hebræi, dum nasceretur Maria, coeperit amara tyrannis Pharaonis præcipientis mergi infantes Hebræorum. Vel potius *Maria* idem est, quod *magistra* vel *Domina maris*; hoc enim nomen fuit quasi prognosticum in mente

Dei (licet parentes in ortu Mariæ nil tale de ea scirent, vel cogitarent).

Primo, quod Maria (soror Mosis) futura esset dux feminarum Hebræarum, eisque præiret tum in transitu maris Rubri, tum in hoc carmine epinicio Deo decantando: unde hoc loco primum ipsa Maria vocatur; nam, cap. II, vers. 7 et 4, non Maria, sed soror Mosis vocatur, *q. d.* Congrue vocata est soror Mosis Maria, id est domina et magistra, quia talem jam eam experimur.

Secundo, quod Maria hæc virgo typus foret (uti docet S. Ambrosius, *Exhort. ad Virgines*) Virginis matris, puta B. Mariæ Deiparæ, quæ Magistra et Domina est maris hujus sæculi. *Mora* enim hebraice, et syriace *Mara*, tam dominam quam magistram significat, maxime apud Syros. Hinc enim descendit illud *maram atha*, id est *dominus noster venit*: Syri enim magistrum vocant *dominum*. Sic et Hebræi dominum vocant *Rab*, *Rabbi*, *Rabboni*, quæ communiter *magistrum* significant.

Hanc esse veram etymologiam nominis MARIE, ut dominam significet, patet

Primo ex eo quod ita nomen MARIA, interpretatur Epiphanius, serm. *de Laudibus Virginis*; Damascenus, lib. IV. *de Fide*, cap. XV; Eucherius, lib. II *Instruct.*; Chrysologus, serm. 146; Beda *in caput I Lucæ*;

Secundo, quod R. Haccados doctrina et sanctitate celeberrimus, ante Christum Hebræorum doctor, Messie matrem (scilicet B. MARIAM) Dominam nuncupandam prædixit;

Tertio, quod liturgiæ S. Jacobi, Basilii, Chrysostomi, ad etymologiam Mariæ alludentes, eam

δέσποιναν ἡμῶν, id est, *Dominam nostram*, indigitant;

Quarto quod Christiani omnes B. Virginem omni lingua, *Dominam nostram*, *Notre-Dame*, *Nuestra Senora*, *onse Lieve Vrouwe*, quasi proprio nomine compellant. Est enim ipsa mater Christi, qui est primogenitus, et dominus omnis creaturæ: unde et R. Haccados ipsam primam creaturarum, et primum hominem appellat.

Quare perperam Victorinus Mariam interpretatur miseram; imperitissime vero Lutherus Mariam interpretatur guttulam aquæ. Vide Canisium initio *Mariælis*; et Matthæum Galenum in suis *Cathechesibus*, fol. 48 et 119.

Maria, ut multi volunt, dicta est a מַרְרָא *marar*, id est: Amarus fuit.

IX
655
2

Hodie nomen tuum ita magnificavit (Deus excelsus), ut non recedat laus tua de ore hominum (Judith. XIII, 25). — Tale prorsus est nomen Beatæ Mariæ, de quo B. Petrus Chrysologus, serm. 146: «Nomen hoc, inquit, prophetiæ germanum est, hoc renascentibus salutare, hoc virtutis insigne, hoc pudicitie decus, hoc indicium castitatis, hoc Dei sacrificium, hoc hospitalitatis virtus, hoc collegium sanctitatis: Merito ergo matris Christi nomen hoc est maternum.» Hæc Chrysologus, Methodius, orat. *in hypapenten*: «Tuum, inquit, Dei genitrix, nomen divinis benedictionibus et gratiis omni ex parte refertum.» Et S. Bernardus, hom. 2 super *Missus est*: «Si insurgant, inquit, venti tentationum; si incurras scopulos tribulationum, respice stellam, voca Mariam: si iracundia, aut avaritia, aut carnis illecebra naviculam concusserit mentis respice ad Mariam; si crimi-

IV
348
1

num immanitate turbatus, conscientiae fetiditate confusus, iudicii terrore, barathro desperationis incipias turbari, vel absorberi, et tristari; in periculis, in angustiis, in rebus dubiis Mariam cogita, Mariam invoca, non recedat ab ore, non recedat a corde. » Ita Serarius, Sanchez et alii.

2° IDEM EST QUOD DOMINA MARIS. (Vide supra.)

3° EJUS NOMEN MARIA, ET MARIAM, ET MAROM, EXPONITUR MYSTICE SECUNDUM ETYMOLOGIAM.

X
395
2

A luna signum diei festi. (Eccli. XLIII, 7.)—Mystice noster Alcazar, in *Apocal.* cap. XII, vers. 1, notat: « Luna, inquit, est B. Virgo,

Primo, quia lucem gratiae majorem cæteris stellis, id est sanctis, haurit a Christo, qui est sol justitiae; atque per gratitudinem « omnem sui lucis haustum ei regerit, unde accipit » quod de luna pariter scribit Plinius;

Secundo, quia sicut luna maxime dominatur terræ et mari, sic et B. Virgo terrigenis, eisque in nocte hujus sæculi clara luce præfulget;

Tertio, quia sicut luna, teste Plinio, « humilis est et excelsa; quia alias admota cælo, alias contigua montibus, » sic et B. Virgo in oculis suis erat humilis, sed in oculis Dei excelsa. Ipsa se ancillam Domini, dum ab angelo salutaretur, nominavit; ideo facta est mater Dei. Itaque mirare in ipsa triplex conjugium rerum summe disparatarum, quod ipso ejus nomine Maria representatur:

Primum conjugium est humilitatis et celsitudinis

sive majestatis, quod ipsa humilis et paupercola facta sit Deipara et Regina Angelorum; utrumque significat nomen Maria. Mariam (sic enim pronuntiant Syri) enim significat stellam maris; « מַר *mar* enim Syris est gutta, sive stilla situlae, יָם *iam* est mare. Ecce humilitas: quid enim stilla minutius? Rursum Maria dicitur quasi מַרְוֶה *marom*, id est celsitudo. Ipsa ergo est stilla maris per humanitatem, ideoque ipsa pariter est celsitudo ac stella maris, uti eam nuncupat et invocat S. Bernardus, Euthymius, S. Hieronymus, totaque Ecclesia in hymno: *Ave maris stella*. Denique ipsa est mare sapientiae et gratiarum.

Secundum conjugium est puritatis et poenitentiae, sive crucis. Puritatem innuit rursum מַרְוֶה stilla maris; uniones enim, sive margaritæ (quæ symbolum sunt puritatis et virginitatis) ex stillis roris in conchis marinis concresecunt. Rursum Maria hebraice idem est quod *myrrha* vel *amaritudo maris*, quæ symbolum est poenitentiae et crucis, quam B. Virgo tota vita subiit, præsertim astans Christo crucifixo, ut nos doceret, matrem puritatis et castitatis esse poenitentiam et mortificationem.

Tertium conjugium est paupertatis et opulentiae; nam B. Maria, id est « stilla maris » sibi fuit pauperrima, eadem, ut « Mariam » id est « Domina maris » ditissima facta est a Christo, adeo ut quasi מוֹרֶה *more*, id est pluvia temporanea omnem gratiam e cælo depluat in se invocantes. Sicut ergo luna « minuitur in consummatione », sic B. Virgo humilis et minuta est in sua perfectione et exaltatione, ut, cum fieret mater Dei, ancillam se nuncuparet.

4° VOCATUR MATER ET PARIENS AUTONOMASTICE.

XIV
119
2

Dabit eos usque ad tempus in quo parturiens pariet (Mich. v. 3). — Illa vocatur *pariens* et *mater autonomastice*; quia partus ejus fuit nobilissimus, et hoc significat illa geminatio *pariens*; vel, uti noster vertit, *Parturiens pariet*: τὸ enim *parturiens* non significat dolorem, sed vehemens desiderium, gaudium et accelerationem partus, ut dixi in illud Isaïæ LXVI, 7: « Antequam parturiret peperit. » Ad Isaïam enim more suo aliud hic Michæus.

II

MARLÆ PRÆDESTINATIO.

1° MARIA FUIT A DEO PRÆDESTINATA ANTE OMNES
CREATURAS.

Sapientia laudabit animam suam, et in Deo honorabitur, etc. (Eccli. XIV. I). — Ipsa est mater æternæ Sapientiæ in se incarnatæ. Sicut ergo filius ejus est Sapientia genita et incarnata; sic ipsa est sapientia illum gignens et incarnans. Adde: Ipsa Christi, qui est Sapientia æterna, illustrissimum est membrum. Quare, cum hic laudatur sapientia Dei, puta Christus, utique laudatur et B. Virgo ejus mater; laus enim filii est laus matris; quare, sicut Christus dicitur « primogenitus omnis creaturæ », sic et B. Virgo dicitur primogenita omnis creaturæ, quia prædestinata fuit a Deo ante cæteras omnes creaturas; sicut enim Christus prædestinatorum est primus, uti docet Scriptura, et theologi, sic et B. Virgo. Cum enim prædestinatus est Christus, Christique incarnatio, simul prædestinata est ejus conceptio et nativitas ex B. Virgine: non enim decebat, nisi ex illa, ipsum carnem assumere.

IX
617
2

2° EST PRINCEPS OPERUM DEI, ET AB INITIO DECRETA.

Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio. (PROV. VIII. 22.)

V
223
2

1.

—Mystice, Dominus creavit et possedit B. Virginem, utpote Christi matrem, quasi principium viarum, id est, operum suorum, quia, ut recte notat Suarez, III part. tom II quæst. XXVII, disp. I. sect. 3, Mater a Filio non fuit disjuncta etiam in electione divina. Quod videtur insinuasse Andreas Cretensis, serm. *de Assumpt.*, dicens de Virgine: « Hæc est declaratio profundorum divinæ incomprehensibilitatis; hic est scopus qui excogitatus est ante sæcula. » Pluribus congruis naturæ et gratiæ rationibus idipsum probat ibidem Suarez. Quocirca S. Epiphanius contra Ariomanitas, *hæresi* 69. « Quandoquidem, ait, ipsa Sapientia ædificavit sibi domum, fortassis a persona humana ipsius naturæ pie dici poterit, ut præsentia ipsius in carne de ipsius deitate dicat: Dominus creavit me, id est ædificavit me in utero Mariæ, principium viarum suarum in opera sua. Principium enim viarum descensus Christi in mundum est corpus ex Maria, quod est assumptum in opere justitiæ et salutis ipsius. » Insuper B. Virgo in ipso initio viarum, ipsoque momento conceptionis et vitæ, a Deo solo fuit possessa tanquam hæreditas amplissima, Mater utique Dei dilectissima futura.

Igitur B. Virgo ab æterno prædestinata fuit,

Primo, ut esset principium, id est prima, princeps et domina omnium operum Dei, puta omnium purarum creaturarum;

Secundo, ut esset idæa sanctitatis, juxta quam sanctos angelos, apostolos, martyres, virgines, confessores, religiosos efformaret. Cum ergo Deus B. Virginem mente concepit et prædestinavit, hos omnes, adeoque fideles omnes prædestinavit;

Tertio, principatum gratiæ et gloriæ ei decrevit,

principatum sanctitatis æque ac dominii ei addixit: destinavit enim eam ut esset omnium creaturarum princeps, regina et domina;

Quarto, Deus eam fecit primitias operum suorum. Solebant Deo offerri primitiæ frugum, ut per eas cœteræ fruges censerentur Deo oblatae et sanctificatae. Ita mundus obtulit Deo B. Virginem, quasi primitias naturæ humanæ, per quam omnes homines, totaque natura censeretur ei oblata, purificata et sanctificata.

Qua de causa pulchre Rupertus, *in caput II Cantic.* B. Virginem ita de se loquentem inducit: « Priusquam nascerer, Deo præsens aderam; antequam fierem, bene illi cognita fueram. Elegit me ante mundi constitutionem ut essem sancta et immaculata in conspectu ejus in charitate. Et si deliciæ ejus esse cum filiis hominum, quanto magis deliciabatur cum ista ancilla Domini, miraculo cunctorum filiorum hominum! »

3° UT QUADRUPLEX ESSET PRINCIPIUM, AB ÆTERNO PRÆDESTINATA EST.

Ab initio, et ante sæcula creata sum, etc. (Eceli XXIV, 14). —Mystice, hæc omnia facile adaptes B. Virgini, ut fuis ostendam *Prov.* VIII, 22; interim vide ibidem nostrum Salazar erudite et pie hæc pertractantem. Nam B. Virgo ab æterno prædestinata fuit, etc. (Vide supra cap. præced.)

Qua de causa Damascenus, serm. I *de Nativ. B. Virg.*, eam vocat « miraculorum abyssum, miraculorum officinam ».

Anagogice, hæc adapta hæreditati Jerusalem cœlestis in qua quasi regina regnat et triumphat B. Virgo. Unde hæc ei adaptat Ecclesia in festo Assumptionis ejusdem.

4° FUIT A DEO AB ÆTERNO PRÆDESTINATA NON SOLUM UT ESSET SANCTA, SED ET MATER SANCTORUM.

V
23
1

Ante colles ego parturiebar (Prov. VIII, 25). — Ipsa præ omnibus collibus fuit mons in vertice collium, quia « ut ad conceptionem Verbi pertingeret, meritum verticem super omnes angelorum choros usque ad solium Deitatis erexit, » ait S. Gregorius *in lib. I Reg. cap. i.* Idcirco ante colles et montes ab æterno concepta fuit in mente et prædestinatione Dei, quæ ex tunc illam parturiit quasi gestiens illam eniti et parere, ideoque tempore a se decreto illam quasi enixa est et peperit. B. Virgo enim ab æterno prædestinata fuit a Deo, non tantum ut esset mater sanctorum, imo idæa sanctitatis, ut scilicet juxta eam reliquos sanctos apostolos, martyres, virgines, confessores efformaret. Habet enim ipsa puriorem virginitatem quam habeant cœteræ virgines; majorem scientiam quam habeant doctores, fortiorem patientiam quam martyres, clarius lumen propheticum quam prophetæ, ardentior zelum quam apostoli, denique sanctitatem quamcumque majorem quam habuerit ullus sanctorum: « Tot tibi sunt dotes, Virgo, quot sidera cœlo. » Cœteris, inquit S. Ildefonsus et S. Bernardus, datur gratia per partes; Mariæ vero tota gratiarum plenitudo.

um ergo Virginis conceptionem et nativitatem

celebramus, nostram quoque celebramus: nam in ipsa quasi in matre filii nos concepti et nati sumus. Porro concepta est B. Virgo quindecim annis ante partum et nativitatem Christi; Christum enim peperit anno ætatis 15. Quare, dum Christus natus sit anno Augusti Cæsaris 42, si retro annos Virginis computes, incidet in annum Augusti 27; illo ergo anno concepta fuit B. Virgo quo et Augustus Cæsar, uti narrat Josephus, lib. I *Belli*, cap. xv et xvi, Dei instinctu, licet arcani nescius, præter morem in Syriam profectus ut provinciam lustraret, Herodem regem Judææ magnis honoribus affecit, et novis provinciis præficiens exaltavit: Herodes vero, in gratiarum actionem urbem magnificam ædificavit, quam a Cæsare Cæsaream appellavit, quin et juxta fontes Jordanis insigne templum ex marmore candido Cæsari extruxit; nimirum quia in Syria et Judæa tunc concipiebatur Virgo, quæ, fonte purior et marmore candidior, erat Dei templum ac viva possessio, cui proinde Augustus, veniendo in Syriam, honorem detulit, et dominatum ac imperium quasi resignavit.

5° FUIT DEO SEMPER PRÆSENS. (Vide supra IX, 629, et V, 225.)

6° EST NEGOTIUM OMNIUM SÆCULORUM.

Gustavit et vidit quia bona est negotiatio ejus (Prov. XXXI, 18). — « Ad illam, dicit S. Bernardus (serm. 2, de Pentecoste), sicut ad medium, sicut ad arcam

VI
505
1

Dei, sicut ad rerum causam, sicut ad negotium omnium sæculorum respiciunt, et qui in cœlo habitant, et qui in inferno, et qui nos præcesserunt, et nos qui sumus, et qui sequuntur, et nati natorum, et qui nascentur ab illis, etc. »

Ubi nota B. Virginem vocari negotium sæculorum omnium

Primo, passive et objective, quia scilicet ad ipsam tendunt omnia sæcula, ut ad eam ornandam et coronandam omnia sæcula negotiari, id est perpetuo volvi, laborare et operari videantur;

Secundo, active, quia ipsa est « negotium » id est negotiatrix apud Deum pro fidelibus cujusvis sæculi, id que facit tanta cura et studio ut non tam negotiatrix quam ipsum negotium, cujusque esse videatur, adeo enim cordi habet cujusque salutis negotium ac si sua propria res et negotium ageretur; quare instar ipsius negotii numquam otiiatur, sed negociatur intente et assidue.

7° FUIT CAUSA FINALIS CUR DEUS OMNIA CREARIT.

Sapientia laudabit animam suam, etc. (Eccli. xxiv, 1 et seq.). — Inter creationem universi et nativitatem Christi ac B. Virginis, est mutua quædam contradependentia; nec enim Deus nasci voluit Christum et B. Virginem, nisi in universo hoc; nec vicissim voluit universum hoc existere sine Christo et B. Virgine, imo propter illos illud creavit. Totum enim universum ad Christum et Beatam Virginem, ordinemque gratiarum, velut ad sui complementum et finem referri et ordinari voluit. Vide nostrum Suarez, Vas-

IX
648
1

quez, Valentiam, III part. quæst. I ac II, Canisium, lib. V. *Marial.* cap. VI, et lib. I, cap. XII.

Christus ergo et B. Virgo sunt causa finalis ob quam creatum est universum, ac proinde ejusdem sunt causa formalis, puta exemplaris, scilicet idæa. Ordo enim gratiarum, in quo primus est Christus, et B. Virgo est idæa et exemplar juxta quod Deus creavit et disposuit ordinem naturæ totiusque universi.

Vide Dionysium Carthusianum, qui omnia quæ hoc capite dicuntur (Eccli. xxiv), singillatim B. Virgini accommodat.

8° EST PRIMA CREATURARUM, HABENS PLENITUDINEM
GRATIARUM, GLORIÆ ET VIRTUTUM.

Et in parte Dei hæreditas illius, et in plenitudine sanctorum detentio mea (Eccli. xxiv, 16). — Mystice B. Virgo recte de se dicit: *In plenitudine sanctorum detentio mea:*

Primo, quia, ut ait sanctus Bernardus in hæc ipsa *Ecclesiastici* verba: « Merito in plenitudine sanctorum detentio ejus, cui nec fides deficit patriarcharum, nec spiritus prophetarum, nec zelus apostolorum, nec constantia martyrum, nec sobrietas confessorum, nec castitas virginum, nec fœcunditas conjugatorum, nec puritas angelorum, *q. d.* Omnes dotes et gratiam omnium et singulorum sanctorum in se quasi in mari collectas, a Deo infusas accepit B. Virgo. Unde passim docent theologi: « Quidquid alicui sanctorum a Deo fuit indultum, id B. Virgini, ut pote matri Dei, non fuisse negatum, imo plenius quam ulli concessum »; cæteris enim per partes,

IX
634
1

Mariae autem se totam infudit gratiae plenitudo, teste Sophronius serm. *de Assumpt.*, et Chrysologus, serm. 143, juxta illud *Prov.* cap. xxxi : *Multae filiae congregaverunt divitias, tu supergressa es universas.*

Unde S. Bernardus, serm. 174 : « Quod itaque, inquit, vel paucis mortalium constat fuisse collatum, fas certe non est suspicari tantae Virgini esse negatum, per quam mortalitas emersit ad vitam. » Et S. Thomas, III p. q. xxvii, art. 5, in *corp.* : « Beata, inquit, virgo Maria propinquissima Christo fuit secundum humanitatem quia ex ea accepit humanam naturam ; et ideo prae caeteris majorem debuit a Christo gratiae plenitudinem obtinere. » Et quaest. vii, art. 10, ad 1, explicat plenitudinem gratiae Virgini fuisse, quia, scilicet, habebat gratiam sufficientem ad illum statum ad quem erat elevata a Deo, ut esset mater unigeniti ejus.

Quare S. Cyprianus, serm. *de Nativ. Christi* : « Ut matri, inquit, plenitudo gratiae ; ut virgini abundantius gratia debebatur. » Et S. Epiphanius, serm. *de Laud. Deiparae* : « Quo modo, inquit, Virgo invenitur esse caelestis sponsa et mater, quae donorum antenuptialium nomine, Spiritum sanctum accepit ; dotis vero gratiae caelum una cum paradiso. » Quocirca S. Ephrem, orat. *de B. Virg.*, eam nuncupat « reginam omnium » ; et iterum : « dominam, principem, atque reginam praestantissimam, et perquam benedictam, dominarum dominam purissimam » ; et mox : « reginam ac dominam cunctis sublimiorem. » Sic et reginam supernorum civium, et dominam angelorum eam appellat S. Athanasius, serm. *de B. Virgine* : « Quia ipse Christus, inquit, rex est et dominus, mater quae eum genuit, et regina domina vere censeretur. »

Secundo, quia B. Virgo, sicut habuit plenitudinem gratiae, ita habuit et plenitudinem gloriae omnium sanctorum. Ita S. Bernardus, t. III, serm. III, art. 2 : « In hac assumptione Virginis impletum est, inquit, quod II *Reg.* vi de David dictum est, quod deduxit arcam Domini, et erant cum David septem chori, scilicet beatorum spirituum, patriarcharum, prophetarum, apostolorum, qui jam transierunt, martyrum, confessorum atque virginum, ut impleatur in Virgine quod *Eccli.* xxiv, scriptum est : *In plenitudine sanctorum detentio mea.* » Et mox hanc Virginis gloriam figuratam vult III *Reg.* II, cum Salomon matris thronum ad dexteram suam collocavit : « Ubi contemplare, inquit, altissimam matris sublimationem, et immediatissimam conjunctionem, quia positus est thronus matri, et sedit ad dexteram filii. »

Tertio, quia, ut ait S. Bonaventura in *Speculo B. Virginis*, cap. vii : « B. Virgo non solum in plenitudine sanctorum detinetur, sed etiam in plenitudine sanctos detinet, ne eorum plenitudo minuatur : detinet, nimirum virtutes, ne fugiant ; detinet merita, ne pereant ; detinet daemones, ne noceant ; detinet Filium ne peccatores percutiat. Ante Mariam non fuit qui sic detinere Dominum auderet, teste Isaia, cap. lxiy, 7, qui dixit : *Non est qui invocet nomen tuum et teneat te.* » Et infra ad hoc idem propositum citat S. Anselmum : « Et ideo, inquit, bene sic ait Anselmus : Tibi solum loquor, domina ; beneficiis tuis plenum esse mundum, inferna penetrarunt, caelos superarunt ; per plenitudinem enim gratiae tuae, quae in inferno erant se laetantur liberata ; et quae supra mundum sunt se gaudent restaurata. »

Quocirca in mystico hoc S. Ecclesiae corpore, ejus caput est Christus, ipsa collum, quod caeteris membris eminent, et per quod omnis a capite virtus derivatur in membra, appellatur: ut jure optimo, *Apocal. xii.*, quemadmodum ait S. Bernardus, sub ejus tanquam mediatrix pedibus luna, quae nunquam, propter susceptum a sole splendorem, Ecclesiam hujus temporis a Christo, sole justitiae, suis radiis illustratam significat, constituta legatur. Quod idem animadvertit S. Antoninus, IV part. tit. V, cap. xx, sect. 2, ubi de Virgine explicat illud *Eccli. xxiv*: *In Jerusalem potestas mea*, hoc est in Ecclesia: « Quoniam in Ecclesia, inquit, jure sub pedibus est Virginis, quia non tantum sub ejus patrocinio, verum etiam sub ejus dominatione ac potestate: ergo cum sit pars secundum Christum omnium nobilissima, per quam Deus suam providentiam, et in homines misericordiam peculiari ratione exercet, praecipue commemoranda videbatur. »

9° INTER PURAS CREATURAS EST OPUS DEI SAPIENTISSIMUM, IN QUO EAS LONGE SUPERET.

Sapientia laudabit animam suam, etc. (*Eccli. xxiv* et seq.).— B. Virgo inter puras creaturas (Christus enim matrem superans, non est pura creatura, sed mixtum quid ex creatore et creatura: qua Deus enim, est creator; qua homo, creatura) est opus Dei sapientissimum, in cujus scilicet conceptione, natiuitate, generatione, aequae ac sanctificatione et glorificatione Deus summam ostendit sapientiam; nimirum longe majorem quam ostendit in creatione caeli et terrae, ac totius universi, imo omnium angelorum

IX
617
2

et hominum. Haec enim omnia sua dignitate, puta maternitate gratia et gloria longe superat B. Virgo; Deus enim in ea, velut prima et nobilissima creatura, se suaque omnia quasi in speculo perfecto expressit, ut in ea ab omnibus, semper laudetur et glorificetur.